

Gemeente van onze Heer, Jezus Christus

De laatste woorden van een mens zijn voor nabestaanden vaak kostbare woorden. Zij koesteren die. “Heeft hij nog iets gezegd voor hij heenging?”.

Voordat Jezus heenging, twee dagen voor Pesach, heeft hij volgens het evangelie van Mattheüs zijn laatste redevoering gehouden.

En in die redevoering vertelde hij de gelijkenis over een heer die naar het buitenland ging en daarvoor nog iets zei.

De Heer uit de gelijkenis vertrouwde zijn dienaren zijn bezittingen toe. Niet iedereen kreeg evenveel, maar ieder kreeg de verantwoordelijkheid over iets. In de geschiedenis van de kerk, zeker in de calvinistische traditie, is deze gelijkenis altijd opgevat als een aansporing dat je moet woekeren met je talenten. Dat je die talenten niet hebt gekregen om voor jezelf te houden, maar dat je ze hebt gekregen om in te zetten voor het werk van de Heer.

Wat bijzonder is aan de gelijkenis is dat aan de ongelijke maten geen oordeel wordt verbonden. De één krijgt meer dan de ander en het is dan ook vanzelfsprekend dat de winst die hij maakt met zijn talenten groter is dan die van de ander. Beide trouwe knechten worden uitgenodigd tot hetzelfde feest.

Problematisch wordt het pas bij de derde knecht. In plaats van het aan te durven iets met zijn talent te doen, speelt hij op zeker. Hij stopt het onder de grond. Wanneer hij zich verantwoord tegenover de Heer blijkt dat hij zich een vertekend beeld van hem had gevormd.

Streng en onrechtvaardig was die Heer geworden in zijn gedachten. Iemand voor wie je het nooit goed zou kunnen doen. Iemand die hem genadeloos zou veroordelen na zijn terugkomst. Het beeld had hem verlamd en bang gemaakt en het oordeel waar hij zo bang voor was geweest lijkt hij over zichzelf te hebben afgeroepen. Hij heeft zichzelf een nutteloze knecht gemaakt en zich geplaatst buiten de gemeenschap, in het donker, waar geween is en tandengeknars.

Nico ter Linden zegt over die laatste woorden uit de gelijkenis: Mattheüs zou Mattheüs niet zijn wanneer hij het pleidooi voor een werkzaam leven niet met enig geween en tandengeknars kracht had bijgezet. Die laatste woorden laten we dus maar even bij Mattheüs.

[plaat 1, tussen de varkens]

Aan deze arme derde knecht moest ik denken bij deze afbeelding van de verloren zoon. Met zijn vertekende beeld van God raakt de knecht de weg behoorlijk kwijt. Hij verliest zijn bestemming uit het oog.

Jezus lijkt zijn hoorders voor zijn sterven op het hart te willen drukken: vergeet niet te blijven vertrouwen in de Heer van hemel en aarde. Hij heeft jullie geschapen voor het licht, voor een leven vanuit vertrouwen, voor een leven waarin je je talenten kunt ontwikkelen en waarin je kunt groeien als mens. Laat je niet van de wijs brengen door een vertekende voorstelling van God. Daarmee doe je jezelf tekort.

Tussen de beide gelijkenissen die we vandaag lezen zit een bepaalde spanning. In beide gelijkenissen worden bezittingen toevertrouwd en ontstaat er een verwijdering tussen de gever en de ontvanger. Ook zie je in beide gelijkenissen mensen die goed omgaan met hun talenten en mensen die er niet goed mee omgaan. De jongste zoon maakt het zelfs zo bond, dat hij al zijn bezittingen er doorheen jaagt. Hij eindigt hongerig en eenzaam, tussen onreine dieren in een ver land.

Maar dan neemt de gelijkenis een totaal andere wending. De zoon herinnert zich zijn Vader. Hij weet dat als er iemand is die hem zou kunnen redden, die hem een nieuwe kans zou kunnen geven, dat het juist zijn vader is.

[plaatje 2, de zoon geeft zich over aan de vader]

Daar waar de knecht uit de eerste gelijkenis zijn levensdoel mist door een vertekend beeld van God, daar vindt in deze gelijkenis de verloren zoon redding, door de herinnering aan zijn liefdevolle Vader, die beeld staat voor onze hemelse Vader.

Hij laat alle trots en elke behoefte om zichzelf te kunnen redden achter zich en stort zich zonder reserve in de armen van de vader.

Wanneer ik nadenk over geloofsopvoeding, vanuit de kerk en vanuit huis, dan hoop ik altijd dat we onze kinderen zo'n voorstelling van God kunnen meegeven. Dan hoop ik dat ze, ook wanneer ze eigen wegen gaan en misschien andere keuzes maken dan wij, dat ze ergens een vertrouwen met zich meedragen dat de God uit de bijbel een God is die hen met open armen wil ontvangen wanneer ze vastlopen in hun leven.

[plaatje 3, de vader ontfermt zich over de zoon]

Dat vastlopen in het leven hoeft niet altijd te betekenen dat je van God los bent. Henri Nouwen schreef in zijn boek over deze gelijkenis, dat hem het schilderij van Rembrandt over de vader met zijn verloren gewaande zoon zo raakte, omdat het een innigheid en een overgave laat zien, die hem lange tijd vreemd was geweest.

Als Priester en theoloog reisde hij de hele wereld af om lezingen te houden, maar spiritueel gezien bleef hij vaak een toeschouwer. Het schilderij bracht hem in contact met iets van binnen dat ver uitsteeg boven de wisselvalligheden van een druk bezet leven. Hij werd zich bewust van een voortdurende hunkering naar thuiskomst, naar veiligheid, naar blijvende geborgenheid; een hunkering die in ieder mens schuilgaat.

In het boek "Eindelijk thuis" beschrijft Nouwen de spirituele weg die hij is gegaan met het schilderij van Rembrandt. Hij beschrijft hoe hij gaandeweg ontdekte dat hij misschien ook wel veel weg had van de oudste zoon. En jaren later leerde hij dat zijn uiteindelijke roeping was om te worden als de vader. Het leidt te ver om zijn weg vandaag helemaal met u te delen, maar ik denk dat het mooi is om dit boek met een groep mensen te lezen en te bespreken. Daarvoor leg ik hier straks een intekenlijst neer. Vandaag wil ik de beide gelijkenissen verbinden met ons gemeente-zijn.

We zitten in een roerige fase als kerk. Het is niet meer vanzelfsprekend dat we op dezelfde voet door kunnen gaan. In onze persoonlijke levens merken we dat het geloof dat we door hebben gekregen van onze ouders en eerdere generaties niet meer zo makkelijk verder door te geven is. Landelijk gezien zie je dat de kerkelijke betrokkenheid van mensen steeds kleiner wordt.

Openheid voor religie en spiritualiteit is er wel, maar mensen verbinden zich niet meer zo makkelijk aan een kerk. Daarbij komt dat veel betrokken kerkleden al op leeftijd zijn en dat de jongere betrokken kerkleden het vaak heel druk hebben met het combineren van werk en verantwoordelijkheden thuis of zorgen voor hun ouder wordende ouders.

In die grotere context zijn wij als gemeente Oosterbeek-Wolfheze ook zoekende naar wegen die ons ook in de toekomst in staat zullen stellen om die waardevolle verhalen uit de bijbel te delen met volgende generaties.

De gelijkenissen van vandaag laten ons een verscheidenheid aan mensen zien die allen een rol hebben in het verhaal van God en mensen.

[plaatje 4]

Op het schilderij zien we naast de Vader en de zonen enkele toeschouwers. Ze staan niet in het volle licht zoals het meestal met toeschouwers is. In en om de gemeente zijn ook veel toeschouwers. Mensen die bijvoorbeeld met kerst iets meemaken in de kerk. Of mensen die door de voedselbank of door de kerstkuier in aanraking komen met het evangelie. Het zijn mensen die heel makkelijk uit beeld verdwijnen, zoals op het schilderij van Rembrandt ook duidelijk is dat de toeschouwers bijna onzichtbaar zijn. Toch mogen wij hen niet uit het oog verliezen. Misschien zijn zij wel de ultieme zin van ons voortbestaan als kerk.

Dan zijn er in de kerk ook mensen die het risico lopen om op de oudste broer te gaan lijken. Zij hebben zich heel hun leven ingezet voor de kerk, vanuit een plichtsbesef of vanuit een gevoel van verantwoordelijkheid, maar hebben soms wel eens het gevoel dat ze vooral gegeven hebben. Wanneer zij de balans voor zichzelf opmaken, dan valt die balans negatief uit. Het is belangrijk om te erkennen dat we allemaal bij tijd en wijlen wel op die oudste zoon lijken. Dat we ons tekort gedaan voelen.

De Vader zegt in de gelijkenis tot de zoon: Kind, jij bent altijd bij me en al het mijne is het jouwe. Maar als je teveel geeft en niet durft te ontvangen, dan kan het zijn dat de verbittering erin sluipt. De Vader nodigt de oudste zoon uit om mee te vieren en ik denk dat dat een belangrijk gegeven is: Om het vol te houden om veel te geven, moet je soms ook even opgetild worden uit het alledaagse. Moet je als gemeenschap je zegeningen tellen en je waardering uitspreken voor elkaar. Dan krijg je ook weer ruimte voor de verloren zonen en dochters.

Want die zijn er ook. Mensen die langere of kortere tijd uitgeput of uitgeblust zijn en zoeken naar rust en bezieling. Mensen die niet meteen staan te springen om taken op zich te nemen, maar die zich willen laten versterken door deelname aan kerkdiensten of andere activiteiten. Soms zelfs alleen door het lezen van het kerkblad.

Als oudste zonen en dochters hebben we het wel eens moeilijk met deze groep, maar in de lijn met de gelijkenis denk ik dat het goed is om dankbaar te zijn voor hun betrokkenheid of toenadering. Niet ieder kan en wil hetzelfde als de ander. Bovendien weten we soms helemaal niet hoe iemand thuis of in de samenleving belast is met andere taken. De Vader in de gelijkenis is zo blij met de terugkeer van zijn verloren zoon, dat hij spontaan een feest begint. Maar wanneer hij merkt dat zijn oudste zoon buiten op het veld is, verlaat hij terstond het feest om hem te gaan zoeken. Wat een prachtig beeld van God, dat hij ons zelfs in onze kleinheid en afgunst nog opzoekt. Hij heeft oog voor al zijn kinderen.

Maar uiteindelijk gaat het hierom: dat wij als gemeente proberen te worden als de Vader: zonder voorwaarden en in alle kwetsbaarheid de armen openend voor zijn kinderen. Rembrandt heeft de vader geschilderd als een oude, blinde man. De jaren hebben hun sporen nagelaten op zijn gezicht en op zijn houding. Wat overblijft is zijn onvoorwaardelijke liefde.

Als gemeente zijn wij geroepen om in deze tijd handen en voeten te geven aan dit evangelie. Om onze talenten in te zetten opdat het evangelie blijft klinken in een tijd die zoveel behoefte heeft aan goed nieuws en in een wereld waar zoveel mensen zich verloren voelen.

Als gemeente zijn we geroepen om onze kinderen te laten zien wat het betekent om te geloven en om voor hen dit huis van God overeind te houden.

Om mensen ervoor te behoeden dat ze denken dat ze niks waard zijn en dat ze hun talent dus net zo goed in de grond kunnen stoppen. Gelukkig ontdekken we in ons mensen ook steeds weer mensen die daarvoor hun talenten willen inzetten.

Martine wat zijn we dankbaar dat jij, naast je drukke baan en je gezin, je bijdrage wilt leveren aan de opbouw van de kerk. Ik hoop dat dit aanstekelijk en dat meer mensen jouw voorbeeld zullen volgen. Maar bovenal hoop ik dat het kerkenwerk voor jou een inspirerend avontuur zal zijn. Joanne, ook voor jou hoop ik dat jouw actieve deelname aan onze gemeente inspirerend zal zijn en dat je tijdens je stage mag groeien en ontdekken waar je kracht.

[plaatje 5, handen]

Rembrandt geeft de vader in zijn schilderij twee verschillende handen. Een gespierde, mannelijke hand en een veel fijnere vrouwelijke hand. De mannelijke hand houdt vast, de vrouwelijke hand liefkoost. Hij bevestigt, zij troost. Beide handen staan voor de handen van God, in wie zowel het mannelijke als het vrouwelijke, vaderschap en moederschap ten volle aanwezig zijn. Zo mogen wij als kerk in de wereld staan: zelf gezegend om ook anderen tot zegen te zijn, van nu aan tot in eeuwigheid, Amen